

În redacție: Mircea Grigorescu, Stela Popescu, Ileana Popovici, Sanda Manu, Camelia Dăscălescu, Silviu Stănculescu

Masa rotundă a revistei „Teatrul” cu realizatorii spectacolului „Alcor și Mona”

De ce „musical”?

De câțiva ani, musical-ul plutește în aer: o adaptare parodistică după Cele două orfeline; o versiune modernă, cu intersticii muzicale, a Maandragorei; un spectacol îndejuns de încheșat pe baza piesei de epocă Generația de sacrificiu, (Carré de valeti); alte câteva montări mai hibride — și enorm de multe discuții despre șansele și actualitatea genului. Se pare că vom trece în curând în altă etapă și vom avea, în această toamnă, un musical autohton cum scrie la carte: la Teatrul de Comedie sint în plină desfășurare repetițiile cu Alcor și Mona, după piesa lui Mihail Sebastian. Steaua fără nume. Firește, noutatea întreprinderii pune o mulțime de probleme echipei de realizatori; ei știu că în spatele iluziei de joc spontan, destins, înaripat, pe care o creează divertismentul de calitate, stau o sumedenie de eforturi, dozajul elementelor de fantezie pe balanța farmaceutică, un antrenament specific foarte sever — într-un cuvânt, genul „ușor” e extrem de pretentios cu cei ce se încumetă să-l abordeze.

Pornind de la premisa interesului pentru aspectele speciale ale elaborării unui astfel de spectacol, am invitat la redacție, la o discuție de lucru — utilă pentru a fixa o experiență în germene —, pe câțiva dintre principalii creatori: pe Sanda Manu, în dubla ei calitate de autoare a adaptării și regizoare, pe compozitoarea Camelia Dăscălescu și pe cei doi interpreți principali — Stela Popescu (Mona) și Silviu Stănculescu (Miroiu). Primele întrebări ce se încrucișează sint cele mai obișnuite și firești pentru a deschide tema:

— De ce musical? De ce Steaua fără nume?

Replica revine Sandei Manu, care poartă cumva răspunderea cîrmei întregii corăbii:

— Musical-ul e o veche și constantă iubire a mea. O iubire admirativă, nu rușinată, pentru că nu am deloc prejudecata „genului

inferior”, îmi place și ciroul, dacă e bine făcut. E adevărat că, de data aceasta, întîlnirea a fost rodul unei întîmplări: stăteam de vorbă cu doamna aci de față, compozitoarea Camelia Dăscălescu, dar era o „conversație” cu pauze, abia ne cunoscusem și nu prea știam una ce-ar putea s-o intereseze

Se repetă actul II: profesorul Udrea (Candid Stoica) își expune motivul muzical. Regizorul Sanda Manu cere un anume ritm, în vreme ce Stela Popescu (Mona) asistă...

pe cealaltă. Deodată m-a întrebat: „nu te-ai gândit niciodată să lucrezi la un musical? Știi vreo piesă potrivită?” Am răspuns *Steaua fără nume*, înainte de a-mi da seama ce porumbel îmi ieșise din gură. Până atunci ideea nici nu-mi trecuse prin minte. Pe urmă abia am înțeles că piesa asta, pe care o știam dintotdeauna și cu care-mi făcusem debutul, de care eram legată și sentimental și intelectual, rămăsese prezentă în subconștientul meu și se transformase pe nesimțite; și că era materialul literar ideal pentru un musical.

REDACȚIA: *În tradiția literară și de teatru, piesa lui Sebastian poartă o aură de finețe intelectuală, de subtilitate, de inefabil. Oare aceasta nu creează un handicap abordării ei în alt limbaj, mai popular?*

Stela Popescu: Handicapul e dublu: al prestigiului care încununează piesa și al spectacolului al cărui protagonist a fost Radu Beligan. De strălucirea acestor precedente și de rezistența sentimentală a nostalgiciilor publicului s-ar fi izbit fatal orice echipă care ar fi încercat să trateze piesa în mod tradițional. Tocmai de aceea cred că singura ei șansă e surpriza, șocul: *Alcor și Mona* e tot *Steaua fără nume*, dar în același timp e cu totul altceva.

S. M.: Și mai e ceva. Există anumite piese (după cum există și anumite cărți) la care ținem și la care ne gândim cu tandrețe, fără să actualizăm interesul ce li-l purtăm; mai degrabă simțim atașări de propria noastră stare de spirit, din vremea primei lecturi. Azi, când recitim, observăm de multe ori o alunecare a contururilor, și se întâmplă ca vechea vrajă să se împrăștie; noi ne-am schimbat, lumea în care recitim e alta. În mod special, asta se petrece cu operele fra-

gile, delicate, plutind într-o atmosferă rarefiată; epoca actuală pretinde până și lirismului altă densitate. Am avut senzația, reluând piesa, că sentimentalismul eteric al *Stelei fără nume* trebuie împrăștiat, înviorat, pentru ca publicul să nu considere demodate anumite pasaje excesiv de melancolice, de lipsite de vigoare... Orice piesă care se joacă trebuie să satisfacă ritmul de azi, chiar dacă acesta e mai puțin „frumos”.

Camelia Dăscălescu: În ceea ce mă privește, nu m-am simțit deloc intimidată de Sebastian. Musical-ul, genul acesta atât de modern, se sprijină de predilecție pe texte al căror prestigiu literar e verificat (*vezi My Fair Lady, West Side Story, Oliver etc.*). Nu numai că are o funcție de popularizare (pentru că realmente difuzează opera în straturi mult mai diverse al publicului), dar uneori are darul să-i deschidă alte zone, s-o pună într-o lumină inedită.

Silvia Stănculescu: Musical-ul este expresia gustului vremii noastre pentru un anume soi de divertisment, de aceea vreau să subliniez foarte clar deosebirile care-l despart nu numai de operă și operetă, dar chiar și de comedia muzicală, cu care este adeseori confundat. Esențial nu este că avem de-a face cu un text „combinat” cu o partitură, ci un anume spirit „de simpatie”, care leagă aceste componente. Un musical după *Steaua fără nume* înseamnă nu că întretăiem acțiunea cu arii și cuplete, ci că o tratăm cu un suris amuzat, că glumim cu căldură. Musical-ul implică sentiment și atmosferă. Simt că acest ton corespunde mai exact așteptării publicului, decât despărțirea netă dintre „melo” și ris.

REDACȚIA: *Această chestiune de principiu fiind elucidată, să ne apropiem de*

Scenă cu dans și cuplete: la gară, eleva Zamfirescu (Tamara Crețulescu) s-a întâlnit cu domnișoara Cucu (Ina Don)

concret. Cum s-a intervenit în spiritul și în litera textului? Cum va arăta spectacolul?

S. M.: Pericolul principal ar fi fost vulgarizarea, și el a fost evitat. Am voit o fidelitate de stil, de aceea piesa nu e tratată parodic. Nu există nici un fel de adăugiri de text străin, în schimb am făcut unele tăieturi necesare. Versurile care însoțesc pașajele muzicale (autoare, Flavia Buref) sînt și ele concepute în acord cu stilul original, pe cît posibil folosind chiar replica, cu grijă pentru integrarea ei armonioasă în întreg.

Bineînțeles, însă, că e o fidelitate relativă, pentru că genul în care se face transplantul are niște canoane proprii. De aceea, am modificat foarte frumosul final în gri al piesei, al cărui tonus scăzut nu rimează cu musical-ul, înlocuindu-l, mai aproape de happy-end-ul „de mise”, nu cu un final de alcov, dar cu o „floricică”, un punctuleț roz. (Urmează povestirea finalului, pe care n-o reproducem, ca să nu stricăm surpriza. Și :) După ce cometa care i-a tăiat calea l-a părăsit, lui Miroiu îi rămîne perspectiva vagă a unei fericiri diminutivă, terestre. Lucrul nu se spune răspicat, ci este lăsat să plutească în echivoc. E în acest sfîrșit „realist” și un strop de cinism, care dizolvă siropul.

„Infidelitatea” mai frapantă nu se săvîrșește atît față de piesă, cît față de stratul de sugestii pe care i l-au adăugat interpretările vapoaze, edulcorate, ale eroinei. Mona, în versiunea actuală, nu e steaua, visul pur, prîntesa din cer, ci exact femeia condiției ei, răsfățată, mofturoasă, impulsivă, cochetă, și în care emoția trezește pentru o clipă sufletul amorf, sensibilitatea, puterea de a iubi. Ea nu trebuie să traverseze spectacolul într-o continuă transă poetică, ci să treacă prin transformări. În primul act, e

o „vamp” din lumea mare, care irumpe în gara orașelului trăsînd și pufînd, răfuîndu-se cu aroganță, apoi, epuizîndu-și răbdarea și resursele și intuînd, feminin, o soluție, acceptă invitația lui Miroiu. Are loc surpriza, intrarea într-un univers necunoscut, fascinant, și iat-o redevenînd tînără, simplă, proaspătă. Finalul ei e amărui, ca trezirea după o beție, la lumina zilei, sub batjocura lui Grig, iluzia se fancează. S.a.m.d.

Trebuie să accentuez un lucru: oricît de nuanțat am vorbi acum despre text, din aceasta nu va rezulta o imagine a spectacolului. Pentru că intervin muzica, dansul, și totul trebuie văzut în spațiu, în mișcare... Trecerea de la părțile de proză la momentele cîntate și la cele de balet nu trebuie să fie abruptă, cîntecul să crească din vorbire firesc. Fiecare personaj își are marea lui arie, părțile cîntate sînt, ca să zic așa, „caracterele”. Pomeneam înainte de rigorile genului. Musicalul are niște legi: exuberanța, fastul, spectaculosul, evoluția ansamblului. A fost deci nevoie să compunem în jurul protagoniștilor o lume și să imaginăm un scenariu prin care să-i îngăduim să satisfacă verosimil aceste cerințe. Să dau cîteva exemple. Eleva nu vine la gară singură, ci cu un grup de colege, care se ascund și se ivesc prin colțuri, agitate de nerăbdare și spaimă — pretext pentru un dans, un vals romantic întretăiat de suspense-uri.

Coborîrea Monei din tren, într-un roi strălucitor de boys cu felinare, e un moment de mare montare. Șeful de gară însă își păstrează jocul teatral în mijlocul baletului. În actul doi, idila cuplului e contrapunctată ironic de defilarea provincialilor care ies de la cinematograf — ambinare de cîntec, dans și cuplet, din care urmează să prindă viață o atmosferă... Nici Grig nu vine singur s-o

ie pe Mona, ci cu alaiul lui de fete și băieți, zorind spre altă petrecere.

REDACTIA : *Spectacolul depinde esențial de spiritul muzicii. Știm că ea nu poate fi descrisă în cuvinte și, spre regretul nostru, n-avem la îndemână un pian, ca să vă rugăm să ne „poveștiți” câteva fragmente de melodie. Totuși, cum e muzica ?*

C. D. : E o partitură destul de diversă, cuprinzând arii lirice, cuplete comice, intermezzo-uri orchestrale (orchestra G. Roemer). Personajele sînt caracterizate și muzical, prin ritmurii proprii. Domnișoara Cucu are întotdeauna un ritm „de atac”. Culoarea melodică generală este cea a anilor '30, într-un aranjament modern. Uneori intervin și „citate” muzicale — de pildă, dansul devenit clasic „Lambeth-walk”. Am avut un țel : să realizez și în muzică împletirea de poezie, adevăr și glumă propusă de text. Am colaborat excelent cu Sanda Manu : ori de cîte ori eram tentată să mă avînt prea departe în zonele lirismului, amenințînd ca totul să se înecă în duioșie, ea mă aducea înapoi, cerîndu-mi insistent să dezvolt linia comică a partiturii.

S. P. : Am o oarecare experiență în spectacolul muzical și-mi dau seama ce sprijin oferă interpretării calitatea muzicii. Partitura pentru *Alcor și Mona* e o reușită categorică. Cineva care n-ar cunoaște dinainte piesa, ar avea impresia, ascultînd versiunea nouă, că se află în fața unei opere rotunde, finite ; iar eu, ca actor, nu simt nici o dificultate de a trece de la text la muzică, totul se împletește și curge firesc, se reține ușor. Muzica, dansul, cupletele întăresc fericit filonul comic.

S. S. : Performanța compozitoarei mi se par a fi cîntecele vesele, foarte accesibile și ușor de memorat ; unele cu șansa să se lanseze ca șlagăre comice — lucru rar, șlagărul comic !

S. P. : Aș observa, în legătură cu această linie comică a muzicii, inspirația ei foarte românească.

REDACTIA : *În scurta istorie a musical-ului la noi, unele încercări au capotat din cauza soluțiilor scenografice importate direct de la revistă : culorile stridente, lumina crudă, materialele cu luciu ieftin dizolvau grosolan atmosfera. Ce fel de scenografie pretinde oare musical-ul ?*

S. M. : O scenografie de teatru, însă tratată ceva mai liber, accentuînd caracterul convenției, eventual prin jocul dimensiunilor, al culorilor. Din echipa spectacolului nostru face parte Dan Nemțeanu ; soluția lui nu e încă definitivă, dar decorul va avea două planuri ; se va juca concomitent în interior și în exterior. Va fi o stilizare caldă a decorului specific unui oraș de provincie românesc, cu grădini cu nalbe, în nuanțe pastelate ; fiecare act va avea o anumită dominantă, în funcție de „culoarea sentimentelor”...

REDACTIA : *După cum se vede, s-a făcut totul pentru a coborî piesa din nori și a o ancora pe pământ : personaje mai realiste, ambianță vie de țîrg de provincie, decor... Dar dacă principala calitate a piesei era tocmai romanțiozitatea ei naivă, plutirea în vis ? Nu vă temeți de prozaic, de banal ?*

S. P. : Cred că, dimpotrivă, piesa câștigă astfel în fața spectatorilor de azi. Miroiu, de pildă, fragil, absent, vulnerabil, ar putea să pară ușor ridicol. El trebuie să fie un asemenea bărbat încît să poți crede că Mona vrea să rămînă lingă el ; inferioritatea lui față de Grig nu e fizică, ci socială, Mona alege în final o lume, un mod de viață, nu o dragoste.

S. M. : Cred că în piesă trebuie redesteptat neprevăzutul reacției omenеști, pentru o vreme estompat de frumusețea literară a replicii. De aceea am distribuit actorii în contre-emploi. I-am cerut lui Silviu Stănculescu să-și țină în frîu acriul simpatice, să nu emane căldură de la prima apariție, ci să fie ascuns, să se dezvăluie cu zgîrcenie, pentru ca astfel să strălucească numai în atmosfera lui. La fel și în ce-o privește pe Mona : aura care-i învăluie trebuie să se aprindă miraculos, aici e poezia piesei, puternică și pură, rezistînd oricărei agresiuni a simțirii vulgare, și nu e nevoie s-o diluăm pe toată întinderea ei.

S. S. : Liricul, plutirea, sînt păstrate, nu însă într-o formă epurată de atingerile realului, ci în contrast cu atmosfera concretă a țîrgului. Spectatorul e sensibil la adevăr, la autentic, lui îi place să simtă că personajele sînt prinse într-un conflict în desfășurare și nu că sînt predestinate. Viața lui Miroiu nu e determinată de datele fizice, nu e nici o contradicție între înfățișarea „mea” și destinul eroului. De altfel, și eu sînt un provincial și simt în mine ceva ce-i aparține lui Miroiu...

S. P. : Spectacolul, așa cum e gândit, are toate premisele să reușească strălucit. Nu va fi decît vina noastră, a actorilor, dacă nu-l vom servi bine...

C. D. : Actorii sînt foarte muzicali...

S. M. : Și lucrează cu plăcere... Mie, acum, mi-e mai teamă ca regizor, deși aceasta e meseria mea : dacă n-am să realizez întocmai intențiile textului, pe cine am să dau vina ?

Redacția : Date fiind aceste favorabile auspicii, nu ne rămîne decît să urăm succes întregii echipe, celor de față și celorlalți : Dan Nemțeanu (scenografia), Iurie Darie (Grig), Inei Don (Domnișoara Cucu), Candid Stoica (Profesorul de muzică), Dem. Savu (șeful gării), D. Rucăreanu (Ichim), V. Plătăreanu (Pascu), debutantelor Tamara Crețulescu și Nina Zăinescu (Eleva) și întregului ansamblu. „Laudele” ni le rezervăm pentru după premieră...

Rep.